

לכח עמוד
כפול עמוד

דין כתיב אין זקוק לה

(א) ז' א"ר

זירא אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר זירא
אמר רב "פתילות ושמינים שאמרו חכמים
אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן
בחנוכה בין בתול בין בשבת א"ר ירמיה
מאי מעמא דרב קסבר יכבחה אין זקוק לה
יואסור להשתמש לאורה אמרוה רבנן קמיה
דאב"י משמיה דר' ירמיה ולא קיבלה כי אחא
רבין אמרוה רבנן קמיה דאב"י משמיה דר'
יוחנן וקיבלה אמר אי זכאי גמירתיה
לשמעתיה מעיקרא והא גמרה נפקא מינה
לגירסא דינקותא וכבחה אין זקוק לה ורמינהו
ימצותה * משתשקע החמה עד שתכלה רגל
מן השוק מאי לאו דאי כבחה הדר מדליק לה
לא ידאי לא אדליק מדליק וא"נ לשיעורה:

- (א) ז' א"ר
- (ב) ע"ר א"ר
- (ג) גאון הלכה
- (ד) ש"ת מ"ד סופר (ס' ק"ב)
- (ה) בית הלל (א' פנייה-תנוכה)
- (ו) לקרא' קודם - תנוכה
- (ז) מה' אלויה' תנוכה (ס' א')

א"ר א"ר הל תנוכה

ב (כה) *הדלקה עושה מצוה. *לפיכך *אם כבחה קדם

שעבר זמנה, אינו (יא) זקוק לה. [*] ואפלו כבחה בערב-שבת קדם קבלת שבת (כו) שצדין היא
מבעוד יום, אינו זקוק לה. יוכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכבה אותה בשוגג, אינו זקוק לה
הגה (כז) ואם רוצה (יג) להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה, אין לברך עליה (רשב"א סימן תקלט ור"ן):

משג ברורה (פ)

ב (כה) הדלקה עושה מצוה וכו'. רוצה לומר, כיון
(ט) שהדליק, ספק קיים המצוה³⁸, לפיכך אם כבחה אין זקוק לה³⁹.

ואם הדליקה במקום הריים וכבחה⁴⁰, זקוק לה לחזור ולהדליקה במקום שאין הריים מצוי, דנה הרי כאלו לא נתן בה שמן כשעור, (ל) ומכל מקום
לא יברך עליה [אחרונים]. ופשוט דאם הוא רוצה שהאור אין נאטו בהפתילה (ל) וברואי יכבה בהתרה⁴¹, שאינו יוצא בהדלקה זו, וצריך

מדינא לחזור ולהדליקה לאחר הפכייה³⁵: (כו) שצדין הוא מבעוד
יום. הטעם, כיון שבערב-שבת מחיב להדליק קדם שקיעה, וגם
כבר ברך עליה 'להדליק גר של חגכה³⁶, כבר התחלה המצוה
בהקשר. וצ"ן בש"ז שחולק על זה, ודעתו דקדם קבלת שבת
שיש צדין הטר להדליק, מחיב לחזור ולהדליק וכלי ברכה³⁷:
(כז) ואם רוצה להחמיר וכו'. והאחרונים פתחו דראוי
להחמיר לחזור ולהדליקה (ל) בכל ענין³⁸, ובפרט אם נכבה בערב-
שבת קדם קבלת שבת. ואם הוא קבל בעצמו שבת ואחר-כך
כבה ויש צדין זמן הטר, מטר לומר לחברו שידליקם³⁹ [פמ"ג].
ומצוה מן המבחר לקנות שצוה לגר-חגכה מן מה שגוטרף מן
הפרות בבית-ההקנסת, מאחר דאתעבד בהו תנא מצוה, להחביד
בהו מצוה אחריתא:

זה הבין (פ)

(ל) הינו בין שוכחה בשוגג או במוזד, ואפלו כשכחה במוזד וברואי מחיב לחזור ולהדליקה⁴⁰, מכל מקום לא יברך [פמ"ג]:

גאון הלכה (פ)

* הדלקה עושה מצוה. בתשובת מהר"י
ברונא סימן לט פתב דלא יסלק ידו אחר הפרכה עד אשר ידליק רב הפתילה
היוצא מן השמן³³ [פ"ח]: * אם כבחה וכו' אינו זקוק לה. אכן בעת הדלקה
בעינו שיהיה בה שמן שיוכל להדליק כשעור, וכנ"ל בסימן תרעב סעיף ב.
ונראה לי דכמו-כן בעינו שבעת הדלקה יהיה כל הפרות לפי חשבון הנמים,
ואו נחשב למהדר מן המהדרין, ועל-פ"ן אם כבחה אחת קדם שהשלים
ההדלקה צריך לחזור ולהדליקה³⁴. ודע עוד, דמה שאמרו 'אינו זקוק לה' הינו
אפלו כבו פלם, דלא בעינו פרטומי גסא רק בעת ההדלקה:

א) מקראי קודש

יא] עוד יש להעיר צדין מחודש שראיתי
בספר מקראי קודש (חלצה סי"ג) בשם
שו"ם ארץ לבי [מאומים] (סי"ג), שהעלה דאם
כבחה הנר בערב שבת בזמן ציה"ש יכול
לחזור ולהדליק ע"י עכו"ם, ללא גזרו ע"י
בער"ש ציה"ש, כמבואר באו"ם (סי' רס"א)
דמותר לומר לעכו"ם ציה"ש להדליק נר
לצורך מצוה, ואע"ג דעכו"ם לאו בר שליחות
ינא, עכ"ד.

י] עוד יש להעיר צדינא דכבחה, כהא
לאיתא בשו"ם כתב סופר (או"ם סי'
קל"ד) דדין כבחה זקוק לה נאמר רק על
עיקר הנר של מצוה ולא על הנרות של
מהדרין וז"ל, דחקה אהבתי להשיב לך
לפשוט לך ספיקתך וכו' אם גם נרות של
הידור שאנו מדליקין לכל איש ואיש אם
צריך כאו"ם לחזור ולהדליק, או דלמא כיון
דליכא חיוב בהדלקה זו רק הידור בעלמא
לא צריך לחזור ולהדליק, וכן אנו שמוסיפים
והולכים אם צריך לחזור ולהדליק כל הנרות
או סגי כשחזור ומדליק נר של עיקר המצוה,

ה) בית הלוי (תעובה)

י"ב בגמ' (שבת כא.) נחלקו אמוראי בכבחה אי זקוק לה או לא, ובבית הלוי (עה"ת, חנוכה, ד"ה כבחה)
נסתפק למ"ד כבחה זקוק לה, אם רק בכבחה הוא דזקוק לה אבל היכא דנשפך השמן ונאברה
הפתילה לגמרי אם צריך להדליק בשמן ופתילה אחרת להשלים שיעורו הנחטר, ד"ל דוק
בכבחה הוא דזקוק לה דכשמדליקה חשיבא הכל אחת וכראשונה שברך עליו דמיא, אבל אם
נשפך לגמרי לא חייבוהו כלל להדליק אחרת, דרק נר אחד ופעם אחד תיקנו ולא שני פעמים,

ז) ירח סלידי

ביאור חדש בדין כבחה זקוק לה שאינו
מצד עיקר חובת המצוה

יב] ונראה דמוכח מדברי כל האחרונים
הללו שלא פירשו דינא דכבחה זקוק
לה כהצית אפרים והמקו"ם, דיסוד המצוה
הוא שיהיו הנרות דולקים כדין הדלקת
המנורה במקדש, ולכך חייב לחזור
ולהדליקה, אלא דאף דיסוד המצוה הוא
עכ"פ מעשה ההדלקה, נמחדש דין חדש
דאם כבחה זקוק לה, דאע"פ שכבר קיים
מצוותו בשלימות במעשה ההדלקה, כמו
שכבר המ"ד כבחה אין זקוק לה כמו
שפירש הט"ז הג"ל, מ"מ חייב לחזור
ולהדליקה מלד דין חדש דכבחה זקוק לה,
ואינו אלא דין נוסף שחייב שידלוק הנר
עד סוף הזמן ולא מלד עיקר קיום
המצוה. ויש לבאר שהוא מדין פרסומי
ניסא בעלמא, שצריך בעל הנר לראות
שהיה נרו דלוק עד שחכלה רגל מן
השוק משום פרסומי ניסא, אך לא מלד
עיקר חובת המצוה.